

Skolbibliotekstankar kring en Vittraskola utifrån den nya skollagen

Anna Dunér vårterminen 2010

Bakgrund

Detta arbete ingår i Mediatekets skolbibliotekariekurs januari till april 2010. De flesta övriga deltagare i kursen arbetade redan i skolbibliotek, dock utan att vara utbildade bibliotekarier. Min ingång var annorlunda eftersom jag är bibliotekarie¹ men inte arbetar på ett specifikt skolbibliotek, utan på Mediateket som lyder under Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad och som på olika sätt ger service åt stadens skolor. Det egna arbetet förväntades handla om hur man skulle kunna förbättra "sitt" skolbibliotek. Eftersom jag inte hade något eget bibliotek att utgå ifrån valde jag att i stället fokusera på hur man skulle kunna förbättra bibliotekssituationen på en friskola, närmare bestämt inom Vittrakoncernen.

Vittra Utbildning AB är en friskolekoncern som etablerades 1993.² Idag är den "ett av Sveriges ledande friskoleföretag med drygt 30 förskolor, grundskolor och gymnasieskolor runt om i landet".³ I Sollentuna kommun norr om Stockholm finns tre stycken Vittraskolor som alla har funnits med länge. Vittra startade sin verksamhet med Vittra i Törnskogen 1993. 1994 kom Vittra vid Rösjötorp och 1996 invigdes Vittra i Sollentuna som Vittras första grundskola 6–16 år.⁴

Vittra bygger på viljan att utgå från den enskilda eleven genom individuella utvecklingsplaner och ett individbaserat lärande. Detta lärande ska vara stimulerande och lustfyllt. I den pedagogiska modellen ingår sex centrala begrepp. Det är å ena sidan en helhetsyn på eleven som sammanfattas i begreppen "Personlig utveckling", "Kunskapsutveckling" och "Lära att lära" samt å andra sidan Vittras värderingar som sammanfattas med orden "Personligt ansvar", "Olikhet" och "Tydlighet". Mellan individen och värderingarna sker ett flöde dels i en "Nära pedagogisk relation" och dels i en "Stimulerande och trygg miljö".⁵ På senare tid talar man också om Vittras fem löften⁶ inom organisationen. Däribland återfinns löftena att ge "varje individ möjligheter till att komma till sin rätt" och "att förstå sitt eget lärande". Eleverna planerar och utvärderar sin skolvecka i den så kallade Vittraboken.

Jag har nästan lika lång erfarenhet av Vittra som koncernen är gammal. 1995 började vårt äldsta barn på Vittra vid Rösjötorp. Idag, 2010, går vårt tredje och yngsta barn i

¹ Att jag ändå går kursen beror på att jag under min bibliotekarieutbildning gick inriktningen "forsknings- och företagsbibliotek" och alltså inte "folk- och skolbibliotek".

² Nationalencyklopedin

³ Vittras hemsida

⁴ Samtliga skolor har bytt namn under årens lopp. Vittra vid Rösjötorp har tidigare hetat Rösjötorp respektive Nivestedtska. Vittra i Sollentuna hette tidigare Johanssons.

⁵ Uppgifterna är hämtade från Vittras hemsida, men återfinns även i verksamhetsplaner/verksamhetsberättelser.

⁶ I de tvåspråkiga verksamheterna är det sex löften.

samma skola. Sammanlagt har vi haft minst ett barn inom Vittra under tretton av de senaste femton läsåren. Förutom Vittra vid Rösjötorp har vi också haft barn i Vittra i Sollentuna. Jag menar att de tankar som förs fram i detta arbete, även om de utgår från Vittra vid Rösjötorp, är applicerbara också på andra Vittraskolor eftersom de arbetar under ungefär samma förutsättningar vad gäller pedagogik, storlek och ekonomi. I viss mån kan de också vara applicerbara på andra friskolor. Det har jag dock inte undersökt i detta arbete.

I början av år 2010 låg ett förslag till ny skollag (Departementsserien 2009:25, utg. 15 juni 2009) hos lagrådet.⁷ Regeringen överlämnade den till riksdagen den 23 mars. Propositionen kommer behandlas av riksdagen under våren och lagen ska tillämpas från och med den 1 juli 2011.⁸

I detta lagförslag finns ett avsnitt om "Lokaler och utrustning samt tillgång till skolbibliotek" (2 kap., 27 §). Där sägs att "Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska [...] ha tillgång till skolbibliotek". Detta krav är en förändring jämfört med tidigare skollag. "Vi anser att skolbiblioteken spelar en så viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen att det är motiverat med en egen bestämmelse i skollagen", skriver Skollagsberedningen i motivtexten (2.11). Där betonas att "även fristående huvudmän [omfattas] av förslaget".

Sedan tidigare finns det en formulering i Bibliotekslagen (1996:1596) om "lämpligt fördelade skolbibliotek". Dels berör denna dock inte fristående huvudmän (d.v.s. friskolor) och dels har lagen haft föga inverkan på skolbiblioteksområdet överhuvudtaget. Detta menar t.ex. Inger Eide Jensen, som på regeringens uppdrag har utvärderat Bibliotekslagen.⁹ När den nya lagen träder i kraft kommer skolbiblioteken att bli en fråga för Skolinspektionen, och skolor som inte har tillgång till ett skolbibliotek kommer kunna drabbas av sanktioner.

En ordentlig definition av vad "skolbibliotek" innebär har inte gjorts, vare sig i lagtexten eller motivtexten. Går man till andra källor finns det dock gott om kriterier. Skolverket avser till exempel "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal".¹⁰ Louise Limberg, som är universitetslektor i biblioteks- och informationsvetenskap, redogör för olika sätt att definiera skolbibliotek i boken *Skolbibliotekets pedagogiska roll*.¹¹ I propositionen har en mening lagts till där det står att "vanligtvis avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande".¹²

⁷ Sök vidare från länken Dokument på www.riksdagen.se

⁸ Pressmeddelande från Utbildningsdepartementet 23 mars 2010

⁹ Eide Jensen redogjorde för detta under ett seminarium på Kungliga biblioteket den 3 december 2009. Hon menade att Bibliotekslagen haft störst effekt för folkbiblioteken. Att det finns med en formulering om skolbibliotek i förslaget till ny skollag kallade hon för en "stor reform".

¹⁰ *Skolverkets lägesbedömning 2006*, s. 192. I en fotnot på samma sida sägs det att personalen ska ha "utbildning för såväl biblioteksverksamhet som pedagogisk verksamhet".

¹¹ Limberg, s. 12f.f.

¹² Proposition, s. 284

Vittra var en av många remissinstanser när det gällde den nya skollagen. Då remissvaren sammanställdes hette det att "Friskolornas Riksförbund, Kunskapsskolan i Sverige AB, Vittra AB och Täby kommun menar att bestämmelsen i stället ska utformas som att alla elever ska ha tillgång till bibliotek". I Vittras eget, mer utförliga svar stod det angående denna punkt bland annat: "Vad vore problemet med en skola som ligger granne med Stadsbiblioteket?" och "Fixeringen vid skolbibliotek är mycket otidsenlig".¹³

Remissvaren och min fokusering på friskolor och skolbibliotek ska inte tolkas som att inga friskolor har satsat på bibliotek. Internationella Engelska Skolan har lokala skolbibliotek i sina skolor som "utrustar eleverna med studieteknik de har nytta av hela livet, utvecklar fantasin och bekräftar den holistiska grundsyn som präglar pedagogiken".¹⁴ Likaså har Enskilda gymnasiet och Västbergaskolan, för att nämna två stockholmsexempel, bra skolbibliotek. Enligt en undersökning som Kulturrådet genomförde i slutet av år 2008 hade ungefär 27 % av friskoleenheterna tillgång till skolbibliotek (jämfört med 76 % av de kommunala skolorna) och 39 % tillgång till boksamling (jämfört med 11 % av de kommunala skolorna).¹⁵

Det verkar osäkert om det kommer att ges några öronmärkta pengar för skolbibliotek. I lagförslagets 29:e kapitel sägs det att "de allra flesta elever i de aktuella skolformerna redan idag [har] tillgång till skolbibliotek, varför förslaget i de flesta fall kommer ha ingen eller endast marginell betydelse för skolhuvudmännens kostnader".¹⁶ När det gäller fristående skolor konstateras att de har "rätt till bidrag från elevens hemkommun" och att bidraget "ska bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna skolorna. Kostnaden för skolbibliotek får således anses utgöra en del i den sammanlagda resursfördelningen."¹⁷ Likväl bedömer man i propositionen (37.5) att "de ökade kostnaderna för skolhuvudmännen uppgår till 25 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012" och 12 miljoner kronor för det andra halvåret 2011.¹⁸

Vittra vid Rösjötorp idag

Vittra vid Rösjötorp är en relativt liten, åldersintegrerad skola. Där går idag cirka 50 barn fördelade på årskurserna f-4. Detta är första läsåret som man tagit emot år 4 och i praktiken har man bara en elev i denna åldersgrupp. I skolhuset finns dessutom fem-åringarna från förskoledelen av Vittra vid Rösjötorp. Enheten är tvåspråkig och cirka hälften av pedagogerna har svenska som modersmål och hälften engelska. Svenska, engelska, matematik och idrott är schemalagda varje vecka. Därutöver arbetar man ämnesövergripande i projekt.

¹³ Yttrande, s. 2. (Alla remissvar återfinns på www.sweden.gov.se/sb/d/12023. En kommentar från Sveriges skolbiblioteksforeningar till bristen på skolbibliotek i fristående skolor återfinns på http://www.skolbibliotek.se/friskolor_kommentar.htm)

¹⁴ Internationella Engelska Skolans hemsida

¹⁵ Skolbibliotek 2008, s. 20

¹⁶ *Den nya skollagen*, s. 737

¹⁷ Ibid

¹⁸ Proposition, s. 619

Det finns inget bibliotek i skolan, däremot förstås böcker. Jag kunde vid en titt räkna till cirka sex hyllplan med barnböcker på svenska och cirka ett hyllplan med barnböcker på engelska.¹⁹ Böckerna står centralt och är lätta för eleverna att nå. Målsättningen är också att ibland besöka något av kommunens folkbibliotek. Under höstterminen 2009 gjordes inget sådant besök av olika skäl, men under vårterminen 2010 har man gjort ett vanligt besök på huvudbiblioteket med de äldre barnen och ett speciellt för förskoleklassen, då sexåringarna bjöds på kakor och saft och fick var sin bok från biblioteket.

Inför projekten både lånar man och köper in särskilda böcker. Barnen får tillfälle att läsa skönlitterära böcker i skolan cirka två gånger i veckan. Dessutom uppmanas de att läsa hemma. Cirka tre gånger i veckan läser pedagogerna högt för sina grupper.²⁰

Läsåret 2009/2010 kommer man att spendera cirka 15.000 kronor på böcker (läroböcker ej medräknade). Läsåret innan var det mindre: cirka 5.000 kronor. Man försöker bygga upp "ett minibibliotek" med engelska och svenska böcker. Skolan har i dagsläget inga diagnostiserade dyslektiker.²¹

Diskussion

Både skolchefen Dominique Van Doninck och skolans svenskpedagog Sandra Hagenfeldt Häger är i princip positiva till skolbibliotek och har tidigare arbetat i skolor med bibliotek, i det ena fallet dock utan skolbibliotekarie. Samtidigt betonar båda att det är en kostnadsfråga. Lägger man pengar på skolbibliotek finns det andra, kanske mer akuta behov, som inte blir tillfredsställda. Ska lagens ord om skolbibliotek realiseras "behöver skolorna extra (öronmärkta) pengar för detta ändamål", menar Dominique.

Om skolchefen får tänka fritt utan hänsyn till ekonomi säger hon: "Jag tror att vi är på rätt väg på vår skola med ett litet bibliotek under uppbyggnad, en soffa där man kan sitta och läsa, samt platser att bara ligga på golvet. Jag ser ofta elever som sitter och läser en bok innan eller efter skoltid. Även våra förskolebarn sitter ofta och 'läser' en stund. Om jag verkligen tänker bort pengar, då skulle jag önska att vi hade mängder av böcker till alla projekt."

Ett rimligt kriterium för att kalla något för ett skolbibliotek, och inte bara ett bokrum, är att det finns såväl medier (böcker m.m.), ordning (böckerna uppställda på ett visst sätt och t.ex. en databaskatalog att söka i) samt personal. Man kan idag säga att Vittra vid Rösjötorp har det första, men inte de två andra delarna. Å andra sidan: Vad är möjligt för en så liten skola? I lagförslagets motivtext står det bland annat att "Tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. En liten skola på landsbygden kan ha behov av andra lösningar än en stor skola i en stor stad." Dessutom: "Skollagsberedningen föreslår således att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek men att organiseringen av skolbiblioteksverksamheten ska

¹⁹ I själva verket finns det fler engelska böcker än så. Skolan erbjuder dessutom regelbundet familjerna möjligheten att köpa engelska barnböcker från Scholastic Book Club. Dessa köp är helt frivilliga.

²⁰ Uppgifterna hämtade ur mail från Sandra Hagenfeldt Häger, skolans pedagog i svenska.

²¹ Uppgifterna hämtade ur mail från Dominique Van Doninck, skolchef.

vara flexibel.”²²

Man har inom Vittra (liksom ofta även vid andra små skolor) valt att inte lägga pengar på t.ex. gymnastiksal, traditionella slöjdsalar, egen skolsköterska o.s.v. I stället löser man frågan om dessa behov på andra sätt. Man idrottar ute, i förskolans lekhall eller hyr in sig i en närbelägen skolas idrottssal. Skolhälso-tjänster köper man av utomstående företag etc. Kanske ligger det då nära till hands att tänka likadant när det gäller bibliotek och använda sig av kommunbiblioteken. ”I Sverige har vi fantastiskt bra bibliotek och duktiga bibliotekarier, som gärna samarbetar med skolor, det är verkligen en tillgång som aldrig kommer att kunna ersättas av ett skolbibliotek”, säger skolchefen.

Det finns dock saker som talar för att biblioteksfrågan intar en särställning. Läsning eller boktillgång rör inte bara *ett* ämne, utan varje skolämne och varje projekt. Detta gäller alla skolor men inte minst Vittraskolor som vill utgå från elevens egen lust till lärande och kunskapssökning. Utan traditionella skolböcker och undervisning blir behovet av andra böcker under skoldagen extra stort.²³ Likaväl som det i en Vittraskola ska finnas en mängd stimulerande undervisningsmaterial bör det förstås också finnas en mängd spännande böcker – faktaböcker såväl som skönlitterära. Att säga att det räcker med folkbiblioteket visar sig inte riktigt stämma. Den enskilda eleven har ju bara besökt det med skolan en gång hittills detta läsår. Förra läsåret gjordes det oftare, men faktum kvarstår att det blir något som man gör om man har tid, när det prioriteras och om man kommit in i vanan. Det är långt ifrån samma sak som att eleverna har ett bibliotek inom räckhåll varje dag.

”Jag hävdar att böcker alltid ska finnas inom armlängds avstånd och att man ska kunna nå ett skolbibliotek i strumplästen. Vem skulle acceptera att varje gång man skulle bruka en dator i skolan man blev hänvisad till en lokal någon eller några kilometer bort?” skriver författaren Torgny Karnstedt.²⁴ Att söka information har kallats för den fjärde baskunskapen. Inom Vittra är ”Lära att lära” som nämnts en av hörnpelarna. Detta ligger i linje med ett skolbibliotek som pedagogisk resurs. Upplägget att arbeta ämnesövergripande i projekt, ett forskningsbaserat lärande, talar också för vikten av böcker på nära håll.

Inom Vittra vill man att eleverna ska ha inflytande över sitt skolarbete och göra egna val.²⁵ Det skulle då vara bra om de kunde välja bland lagom svåra faktaböcker i ett bibliotek, utan att vara beroende av att en pedagog eller förälder ska ta dem dit. Likaså ökar möjligheten till självständigt läsande och en egen boksmak om det finns många skönlitterära böcker att välja bland i deras närhet. Mark Dressman har tydliggjort ”vilken betydelse skolbibliotek skulle kunna ha för att stödja elevers utveckling till självständiga, kritiskt tänkande människor”.²⁶

²² *Den nya skollagen*, s. 317

²³ Samma slutsats dras i *På olika sätt – om skolbibliotek i biblioteksplaner*: ”Den läroboksbaserade skolan har litet behov av skolbibliotek och skolbibliotekarie, medan en skola som arbetar utifrån ett undersökande arbetssätt fordrar det” (citerat efter Henning Ingmarson).

²⁴ *Som fisken i vattnet*, s. 15

²⁵ Se t.ex. hemsidan om Vittra vid Rösjötorp (följ länken från <http://vittra.se>)

²⁶ Citerat efter Limberg, s. 78

Ett skolbibliotek skulle också föra med sig fördelen med nedladdningstillstånd, ifall man får elever som är i behov av detta p.g.a. dyslexi eller annat funktionshinder.

Idag har skolan inte något särskilt bokrum. Detta kan vara såväl positivt som negativt. Positivt är att böckerna inte glöms bort, att de kan bli en integrerad del av undervisningen där de står i svenskdelen respektive engelskdelen av skolan. Och de böcker som finns är verkligen nära! Å andra sidan skulle ett särskilt rum kunna ge en god läsmiljö och det skulle rymma fler böcker. Det ena behöver inte utesluta det andra. Man kunde konkret tänka sig att ett av skolans mindre rum fick rymma en boksamling och läshörna nästa år, när man planerar att inte längre ha någon femårsgrupp i huset. Därtill kunde man ha ett antal böcker på plats i de olika ämnesrummen.

Skönlitterära böcker i bokrummet kunde delas upp på språk eftersom eleverna antagligen kommer söka antingen efter en svensk eller en engelsk bok vid respektive tillfälle. Faktaböckerna borde i stället stå språkblandade. Här är ämnet och innehållet det väsentliga och det vore synd om eleverna gick miste om hälften för att de bara letade inom det språk som de finner enklast. Det blir i stället en pedagogisk vinst att se att de kan få fram mer kunskap om de behärskar båda språken.

Olika lösningar

Med den nya skollagen blir det skolans ansvar att se till att eleverna från och med höstterminen 2011 får tillgång till skolbibliotek. Hur detta ska ske är dock en öppen fråga. I detta arbete vill jag föra fram tre olika alternativ för Vittra vid Rösjötorp.

Det första är att skolan satsar pengar på att köpa in ännu mer litteratur och också avsätter ett rum för böcker och andra medier. Eftersom det inte är ekonomiskt försvarbart att tänka sig att en skola som är avsedd för cirka 80 elever ska kunna anställa en särskild bibliotekarie kunde kanske i stället en av pedagogerna få ansvar för detta rum och bli "lärary bibliotekarie" på deltid. Denna måste då få nedsättning i sin övriga tjänst eftersom ett bibliotek inte är något som sköts på en kafferast. Det blir inte lättare för att man saknar bibliotekarieutbildning. Pedagogisk utbildning, att vara väl insatt i skolans arbetssätt och att känna barnen är å andra sidan plus för en som redan arbetar i huset.

Det andra alternativet är ett utökat samarbete med folkbiblioteket. Man kommer antagligen inte kunna ta för givet att få allt gratis i fortsättningen, när man har ett uttalat eget ansvar för skolbibliotek. Dessutom är folkbibliotek inte avsedda för att ersätta utan för att komplettera skolbiblioteket. De två bibliotekstyperna har olika uppdrag. Om skolan väljer att köpa skraddarsydda tjänster av folkbiblioteket skulle man dock antagligen kunna säga att eleverna genom det får tillgång till en sorts skolbibliotek. Biblioteket skulle då inte enbart tillhandahålla böcker och andra media utan också t.ex. undervisa i informationssökning och källkritik, väcka läslust genom bokprat etc. Inom armlängds avstånd kommer det dock inte att vara.

Det tredje alternativet är det som jag personligen finner mest tilltalande, nämligen att de tre Vittraskolorna inom kommunen skulle dela på en skolbibliotekarie som servade alla tre skolorna. Kanske kunde hon/han åka emellan dem med en "bokbuss", eller åtmins-

tone med en bil full med böcker och på så sätt utöka och variera skolornas egna bokbestånd. Detta skulle betyda täta och regelbundna besök och vara något helt annat än den bokbuss som en annan friskolekoncern, Kunskapsskolan, använder sig av och som bara kommer till varje enskild skola någon gång per termin.²⁷ De tre Vittraskolorna i Sollentuna har tillsammans cirka 470 barn och då borde man vara uppe i ett antal som kunde motivera (läs: finansiera) en bibliotekarietjänst. Kanske kunde detta bibliotek även vara till nytta för förskolebarnen inom Vittra vid Rösjötorp och Vittra i Törnskogen.

Bibliotekariens största tid skulle antagligen förläggas till Vittra i Sollentuna som är den största skolan och den som rymmer hela grundskolan från f-9. Där kunde också ett regelrätt skolbibliotek inrymmas. Sedan kunde bibliotekarien tillbringa en hel- eller halvdag per vecka i Vittra vid Rösjötorp respektive Vittra i Törnskogen. Hon/han skulle förstås hålla kontakt med och samarbeta med lärarna och ta med sig lämpliga böcker utifrån aktuellt projekt, vad pedagogerna önskar läsa högt och vad barnen i övrigt behöver. Eleverna bör också själva kunna beställa böcker från det större biblioteket som bibliotekarien tar med sig vid nästa besök. En datoriserad bibliotekskatalog vore bra och en terminal med sök- och utlåningsmöjligheter skulle finnas i varje skolas bibliotek/bokrum. Bokrummen i de små skolorna skulle vara öppna och tillgängliga även när bibliotekarien inte är där.

Vilket av de tre alternativen man än väljer vore det önskvärt att en biblioteksplan utarbetades där man satte på pränt hur man vill gå vidare för att förverkliga skolbibliotekstanken. Där kan rymmas såväl vad man önskar för eleverna som vilka konkreta etapper och mål man planerar. Hur ser det ut nu, om ett halvår och om tre år? För hjälp och inspiration kan man titta på SkolbibliotekÖsts "förslag till målsättning och arbetsplan för skolbibliotek".²⁸

Att tvingas till saker uppifrån är sällan roligt och det märktes i Vittras och övriga friskolors remissvar att man ställde sig skeptisk till lagförslaget. Samtidigt passar denna styrning väl in i den profil som Vittra håller med lustfyllt lärande, eget ansvar, projektarbete och stimulerande miljö. Om man dessutom lyckas få kommunerna att förstå att det kan behövas extra anslag för att genomföra tillgång till skolbibliotek har koncernen, dess skolor, personal och elever inget att förlora och mycket att vinna.

²⁷ SvD 1 mars 2010 (Rutten täcker ett 20-tal enheter inom skolkoncernen och utgår från en bas i Enköping.)

²⁸ www.skolbibliotek.se/ost/skolbiblioteksmal.htm

Källor och litteratur

- *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet* (Utbildningsdepartementet, 2009; Departementsserien 2009:25; www.regeringen.se/sb/d/11355/a/128290)
- E-mailintervjuer med Dominique Van Doninck och Sandra Hagenfeldt Häger februari – mars 2010
- Henning Ingmarsson, Jenny: *Elevers kunskapsarbete i skolbibliotek – en kunskapsöversikt* (Nationella Skolbiblioteksgruppen, 2010)
- Holmqvist, Christer (regionbibliotekarie): Föreläsningar o.dyl.
- Internationella Engelska Skolans hemsida: www.engelska.se/swedish/varabibliotek/
- Limberg, Louise: *Skolbibliotekets pedagogiska roll – en kunskapsöversikt* (Skolverket, 2002)
- Nationalencyklopedin på Nätet. Uppslagsord: Vittra Utbildning AB
- Proposition 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet* (www.sweden.gov.se/sb/d/12489/a/142368)
- *Skolbibliotek 2008* (Statens kulturråd, 2009; *Kulturen i siffror 2009:1*; www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2009/skolbiblioteken_2008.pdf)
- *Skolverkets lägesbedömning 2006 – förskola, skola och vuxenutbildning* (Skolverket, 2006; rapport 288; www.skolverket.se/publikationer?id=1641)
- *Som fisken i vattnet – barnens väg till språk och läsande – en idébok* utgiven i samarbete med SAB:s kommitté för barn och ungdom (red. Wiviann Wilhelmsson; Bibliotekstjänst, 2000)
- Vittras hemsida: www.vittra.se
- Yttrande från Vittra AB till Den nya skollagen DS 2009:25 (2009-09-24; www.regeringen.se/content/1/c6/12/82/34/045c4fc7.pdf)

© Anna Dunér
08-768 69 87 (hem)
anna@duner.st (privat)
anna.duner@utbildning.stockholm.se (arbete)